

МАРИЈАНА ДУКИЋ МИЈАТОВИЋ *

Правни факултет за привреду и
правосуђе

Нови Сад

САЊА ГОНГЕТА**

Велеучилиште Лавослав Ружичка

Вуковар

УДК 323(4):336.6

Монографска студија

Примљен: 05.05.2015

Одобрен: 29.05.2015

МОДЕРНИЗАЦИЈА ПОЛИТИКА ДРЖАВНИХ ПОД- СТИЦАЈА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Сажетак: Мере у облику доделе државних подстицаја привредним субјектима омогућују државама индиректно учешће у привреди. На такав се начин осигурава и повољнији положај одређеним привредним друштвима у односу на конкуренте што може утицати на равнотежу тржишне конкуренције. Европска унија темељи се на заједничком тржишту па су надзор и контрола државних потреба на наднационалном нивоу и више него потребни. У раду се приказује модернизација правног уређења државних подстицаја у Европској унији с посебним приказом измена регулаторног оквира државних подстицаја у Републици Хрватској од обавеза стечених потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању до пуноправног чланства Републике Хрватске у Европској унији, али и актуелне регулативе у области државних подстицаја у Републици Србији.

Кључне речи: државни подстицаји, Европска комисија, надзор, државе чланице

Увод

Отворена тржишна привреда незамислива је без слободног тржишне конкуренције. У границама Европске уније право тржишног такмичења важан је инструмент којим се остварује и осигурава функционисање унутрашњег тржишта. (Butorac Malnar i Petrović, 2010)

Правна основа тржишне конкуренције у Европској унији је сам Уговор о функционисању Европске уније. Темељем тог Уговора, државна је помоћ забрањена. Изузетак су услуге од општег привредног интереса, јер се таквим допуштеним државним подстицајима не нарушава тржишна утакмица. Транспарантан састав додела државних подстицаја значајан је и за активна привредна друштва у Европској унији с обзиром на то да директно утиче на остваривање темељних тржишних слобода гарантованих Уговором о функционисању Европске уније. (Sanchez-Graells, 2014, Gongeta 2015)

* marijana.dukic.mijatovic@gmail.com

** sanja.gongeta@gmail.com

Сам појам државних подстицаја као и правила за њихову доделу уређена су правном тековином Европске уније, а национална законодавства држава чланица их тек потврђују и више су информативне природе.

Динамична тржишна кретања на нивоу Европске уније захтевају адекватан законодавни оквир државних подстицаја. Економска криза, која још увек захвата одређен број држава чланица Европске уније утицала је и на правно уређење државних подстицаја. (Gerard, 2009)

Државни подстицаји у доба привредне и финансијске кризе, могу послужити као средство ублажавања кризе и отклањање њених последица. Иако је правни оквир државних подстицаја рестриктиван, он ипак отвара доста простора за доделу допуштених државних подстицаја привредним друштвима у кризи. (Petrović i Liszt, 2011).

Европска комисија је у објављеној Комуникацији о модернизацији државних подстицаја¹ најавила циљеве који ће се настојати остварити модернизацијом контроле државних подстицаја. Модернизација контроле државних подстицаја обухвата иновације и развој, али и санацију и реструктурирање нефинансијских предузетника у тешкоћама².

Неоспорно је да конкурентна тржишта доносе одличне резултате у смислу цена, излазних вредности и искориштености ресурса, међутим, у случају тржишних недостатака држава својом интервенцијом такође може унапредити функционисање тржишта, чиме се доприноси паметном, одрживом и укључивом расту. (Gongeta, 2015)

Правна регулатива државних подстицаја у Европској унији

Сам појам државних подстицаја као и правила за њихову доделу уређена су у самом Уговору о функционисању Европске уније. Државни подстицај је тако дефинисан као стварни и потенцијални расход или умањени приход државе додељен од даваоца државног подстицаја у било ком облику који нарушава или прети нарушавањем тржишног такмичења стављајући у повољнији положај одређеног предузетника или производњу одређене робе и/или услуге утолико што утиче на трговину између држава чланица Европске уније.³

Како би имала ограничено негативано дејство на трговину међу државама чланицама, одобрени подстицај мора: имати тачно утврђен циљ, бити усмерен на исправљање или умањивање негативних дејстава тржишних неуспеха, бити адекватан инструмент помоћи предузетницима и мора бити сразмерна тежини проблема чијем решењу служи. (Spevec, 2010)

Уз начелно забрањену доделу државних подстицаја, Комисија је овлашћена одобрити „подстицаје за олакшавање развоја одређених привредних

¹ Комуникација Комисије Европском парламенту, Већу, Европском привредном и социјалном одбору и Одбору регија о модернизацији државних подстицаја у ЕУ-у (САМ), ЦОМ(2012) 209 завршна верзија, 8.5.2012.

² Смернице о државним потпорама за санацију и реструктурирање нефинансијских предузетника у тешкоћама (2014/Ц 249/01)

³ Чл. 107. ст. 1. Уговора о функционисању Европске уније.

делатности ако такви подстицаји не утичу негативно на привредне услове у мери у којој би то било супротно заједничком интересу”.⁴

Међутим, чак и ако задовољавају претходно наведене критеријуме, али су по обиму и интензитету толико мале и незначајне да не оправдавају потребу да се ради њих активира читав механизам контроле државних подстицаја Европске уније, такве подстицаје сматраће се допуштенима. Ту је реч о тзв. *de minimis* потпорама. (Liszt, 2004:185, Gongeta, 2015)

Контрола државних подстицаја као саставни део заштите тржишног такмичења осигурава свим предузетницима на тржишту једнаке услове, али и представља важан чинилац повећања конкурентности предузетника као и привлачења и подстицања домаћих и страних инвеститора.

Модернизација политика државних подстицаја у Европској унији

Како је наглашено, подстицаји су средства додељена из државног прорачуна која непосредно одобравају државе чланице и обухватају бесповратне субвенције, повољне зајмове, ослобођење од пореза, давања и зајмовна јемства. Државним подстицајима може се обухватити и поседовање акција у привредним друштвима од стране државе ако се давањем предности одређеним предузећима или производним секторима нарушава или може нарушити тржишна конкуренција и утиче на трговину између држава чланица.⁵

Средином маја 2012. године Европска комисија усвојила је предлог о модернизацији државних подстицаја⁶ са ставовима да политика државних подстицаја треба подстицати одрживи раст, бити усмерена на контролу оних подстицаја које имају највећи утицај на неометано функционисање унутрашњег тржишта као и да је нужно поједностављивање поступка одобравања подстицаја од стране Комисије. (Spevec, 2012)

Један од главних циљева модернизације државних подстицаја јест омогућити Комисији да се усмери на случајеве којима се највише нарушава тржишна конкуренција и истовремено остави државама чланицама довољно флексибилности за успоставу подстицаја које га нарушавају у мањој мјери. У наведеној Комуникацији о модернизацији државних подстицаја, наведени су конкретни циљеви који ће се настојати остварити модернизацијом контроле државних подстицаја:

- 1.) Подстицање одрживог, паметног и укључивог раста на конкурентном унутрашњем тржишту;
- 2.) Усмеравање *ex ante* контроле на случајеве који највише утичу на унутрашње тржиште уз јачање сарадње с државама чланицама при спровођењу прописа о државним подстицајима и
- 3.) Поједностављење правила и брже доношење одлука.⁷

⁴ Чл. 107. ст. 3. т. (ц) Уговора о функционисању Европске уније

⁵ http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hr/FTU_3.2.1.pdf (20.03.2015.)

⁶ Комуникација Комисије Европском парламенту, Већу, Европском привредном и социјалном одбору и Одбору регија о модернизацији државних подстицаја у ЕУ-у (САМ), ЦОМ(2012) 209 завршна верзија, 8.5.2012.

⁷ Комуникација Комисије о Оквиру Заједнице за државне подстицаје за истраживање и развој и иновације (2014/Ц 198/01) Службени лист Европске уније Ц 198/3

Општа уредба о укупном изузећу⁸ која има шире подручје примене, државама чланицама омогућава доделу подстицаја на основу унапред дефинисаних критеријума без потребе обавештавања Комисије. Тиме се, пре свега, штеди време, смањује административно оптерећење и модели подстицаја који су добро обликовани, усмерени на препознате тржишне недостатке и циљеве од заједничког интереса те најмање нарушавају тржишну конкуренцију.

Транспарентност у погледу доделе подстицаја кључни је елемент те модернизације,⁹ јер синхронизује склад, смањује несигурност те привредним друштвима омогућава увид у податке јесу ли подстицаји додељени конкурентима законите.

Такође, тиме се националним и регионалним телима власти олакшава спровођење закона, јер повећава свест о додељеним подстицајима на различитим нивоима што осигурава боља контрола и праћење на националном и локалном нивоу.

Законодавни оквир државних подстицаја у Републици Хрватској

Уважавајући правни оквир Европске уније, Република Хрватска је својим прописима уредила делове састава државних подстицаја на државном нивоу, полазећи прво од надлежности на националном нивоу.

И пре приступања Европској унији, вредности заштићене правом тржишне конкуренције биле су у Републици Хрватској гарантоване Уставом¹⁰ којим се одређује како су предузетничка и тржишна слобода темељ привредне организације Републике Хрватске, предузетницима јамчи једнак правни положај на тржишту, забрањује злоупотребу монопола одређеног законом те да се предузетничка слобода и власничка права могу ограничити изузев због заштите интереса и сигурности Републике Хрватске. (Butorac Malnar i Petrović, 2010)

Међутим, до доношења Закона о државним потпорама у марту 2003. године¹¹ није било конкретнијег правног уређења државних подстицаја у Републици Хрватској. (Liszt, 2004)

Овај правни институт у хрватски је правни састав ушао делимично ради функционалне одбране равноправне тржишне утакмице између привредних субјеката, али и као испуњавање обавезе произашле из процеса стицања пуноправног чланства у Европској унији. (Liszt, 2004)

⁸ Уредба Комисије (ЕУ) бр. 651/2014 од 17. јун 2014. о оцењивању одређених категорија подстицаја спојивима с унутрашњем тржиштем у примени чланова 107. и 108. Уговора (СЛ Л 187, 26.6.2014., стр. 1).

⁹ Комуникација Комисије о измени Комуникације Комисије о смерницама ЕУ-а за примену правила о државним подстицајима у односу на брзи развој широкопојасних мрежа, Комуникације Комисије о смерницама за регионалне државне подстицаје за раздобље 2014. – 2020., Комуникације Комисије о државном подстицају за филмове и остала аудиовизуална дела, Комуникације Комисије о смерницама о државним подстицајима за ризична финансијска улагања и Комуникације Комисије о смерницама о државним подстицајима

¹⁰ Народне Новине 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.

¹¹ Народне Новине бр. 47/2003

У складу одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању и тада важећем Закону о државним потпорама¹² од октобра 2003. до 30. јуна 2013. за одобравање, надзор и поврат додељених државних подстицаја била је надлежна Агенција за заштиту тржишне конкуренције. Након стицања пуноправног чланства у Европској унији, 1. јул 2013. Хрватска је ушла у општи режим примене правила о државним подстицајима који вреди за све државе чланице Европске уније те је надлежност за примену тих правила аутоматски преузела Европска комисија.

Након приступања Хрватске Европској унији, на снагу је ступио нови Закон о државним потпорама¹³ према којем је Агенција за заштиту тржишне конкуренције задржала само саветодавну улогу у односу на даваоце државних подстицаја и посредничку улогу у комуникацији с Европском комисијом.¹⁴

Како су државни подстицаји у искључивој надлежности Европске уније, Република Хрватска је својим прописима уредила само делове састава државних подстицаја на државном нивоу, фокусирајући се на надлежности на националном нивоу при чему се није задирало у њихово уређење предвиђено Уговором о функционисању Европске уније и уредбама институција Европске уније. (Gongeta, 2015)

Будући да је сам Уговор о функционисању Европске уније изнад закона држава чланица, и његове одредбе обвезују све државе чланице без обзира на одредбе националних прописа, Хрватски сабор је 4. априла 2014. усвојио Закон о државним потпорама,¹⁵ у којем је у члану 2. поновљено одређење државних подстицаја из Уговора о функционисању Европске уније.¹⁶

Према последњем Закону о државним потпорама политику државних подстицаја у Републици Хрватској обликује Влада Републике Хрватске, а сва овлашћења везане за државне подстицаје додељене су једном телу - Министарству финансија, као средишњем телу државне управе надлежном за државни прорачун Републике Хрватске и финансирање јединица локалне и подручне (регионалне) самоуправе.¹⁷

¹² Народне новине, број 47/2003, 60/2004, 140/2005 и 49/2011.

¹³ Народне новине, број 72/2013 и 141/2013.

¹⁴ <http://www.aztn.hr/drzavne-potpore/> (15.03.2015)

¹⁵ Народне новине, број 47/2014.

¹⁶ У складу са чланом 107. став 1. Уговора о функционисању Европске уније, државним подстицајем се сматрају она средства и мере које кумулативно испуњавају следећа четири услова:

1. мора бити реч о средствима из државног прорачуна, укључујући и умањени приход државног прорачуна;
2. додељеним средствима предузетник остварује економску предност коју не би могао остварити својим редовним пословањем, односно предузетнику су додељена средства испод уобичајених тржишних услова;
3. мера мора бити селективна, јер је реч о средствима која су додељена одређеном предузетнику или предузетницима, регијама или појединим привредним секторима, или давалац подстицаја користи своје дискреционо право; и
4. мора постојати стварни или потенцијални учинак нарушавања тржишне конкуренције и трговине између Републике Хрватске и држава чланица Европске уније.

¹⁷ Члан 3. Закона о државним потпорама прописује да Министарство финансија, у подручју државних подстицаја и подстицаја мале вредности, обавља следеће послове: проводи и надзире

На тај су начин поједностављени поступак пружања стручне помоћи даваоцима државних подстицаја, успостављен јединствен састав надзора и управљања средствима, али и створена јединствена база података и јединствени регистар државних подстицаја.¹⁸

Законодавни оквир државних подстицаја у Републици Србији

Субвенције и остали јавни подстицаји привреде и привредног развоја су неопходни¹⁹, како би се кроз развојну функцију буџета створило боље инвестиционо окружење и привукле нове инвестиције²⁰, поспешило отварање нових радних места²¹ и запошљавање и повећала конкурентност економије.²² Државна помоћ је контролисана у складу са Законом о контроли државне помоћи²³, којим се уређују општи услови и поступак контроле државне помоћи у циљу заштите слободне конкуренције на тржишту, применом начела тржишне еко-

спровођење политике државних подстицаја у оквиру мера фискалне политике Републике Хрватске; даје мишљења на предлоге програма државних подстицаја и појединачних државних подстицаја, у односу на утврђену политику државних подстицаја; даје мишљења на предлоге програма државних подстицаја и појединачних државних подстицаја у односу на њихову усклађеност с правилима о државним подстицајима при пријаве Европској комисији ради одобрења; пријављује Европској комисији предлоге програма државних подстицаја и појединачних државних подстицаја; даје мишљење на предлоге програма државних подстицаја и појединачних државних подстицаја изузетих од обавезе пријаве Европској комисији и обавештава Европску комисију о томе; пружа стручну помоћ даваоцима државних подстицаја и подстицаја мале вредности; прикупља, обрађује, евидентира податке о додељеним државним подстицајима и подстицајима мале вредности те спроводи анализу делотворности државних подстицаја и подстицаја мале вредности; израђује годишњи извештај о државним подстицајима; извештава Европску комисију о додељеним државним подстицајима; учествује у раду институција Европске уније у пословима из подручја државних подстицаја и подстицаја мале вредности; сарађује с међународним организацијама и другим субјектима међународног права у пословима из подручја државних подстицаја и подстицаја мале вредности; израђује предлоге прописа о државним подстицајима и подстицајима мале вредности и предлоге прописа којима се преузима правна тековина Европске уније о државним подстицајима и подстицајима мале вредности; даје мишљење на предлоге прописа које израђују надлежна тела, а који се односе на државне подстицаје и подстицаје мале вредности; спроводи едукацију ради стручног оспособљавања и усавршавања даваоца и/или корисника државних подстицаја и подстицаја мале вредности.

¹⁸ <http://www.aztn.hr/drzavne-potpore/> (15.03.2015.)

¹⁹ Дукић-Мијатовић М(2010) Осврт на флукуације на домаћем тржишту новца и капитала у светлу актуелних законских прописа, Право и привреда, бр. 4-6, стр. 421-435 .

²⁰ Види више Дукић-Мијатовић М(2012) Централна банка и развој финансијског тржишта, Правни живот, бр. 11, том 3, стр. 627- 641.

²¹ Дукић-Мијатовић М(2011) Корпоративно управљање и компанијско право Републике Србије, Право - теорија и пракса, бр. 1-2, стр. 15-23

²² Давалац државне помоћи је Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, преко надлежних органа, и свако правно лице које управља и/или располаже јавним средствима и додељује државну помоћ у било ком облику, до је корисник државне помоћи - свако правно и физичко лице, које у обављању делатности производње и/или промета робе и/или пружања услуга на тржишту, користи државну помоћ у било ком облику.

²³ Закон о контроли државне помоћи /"Сл. гласник РС", бр. 51/2009/

номије и подстицања привредног развоја²⁴, обезбеђења транспарентности у додели државне помоћи, као и извршавања преузетих обавеза по закљученим међународним уговорима, који садрже одредбе о државној помоћи.²⁵ Уредбом о правилима за доделу државне помоћи²⁶, која је донета на основу Закона о контроли државне помоћи, ближе се уређују правила за доделу државне помоћи, односно за оцену дозвољености пријављене, односно додељене државне помоћи, и правни поредак Републике Србије усклађује са садржином у вези са државном помоћи усвојиле институције Европске заједнице. Закон о регионалном развоју²⁷ подстицај је одређен као конкретно улагање или програмско усмеравање улагања са републичког нивоа за реализацију пројеката од посебног значаја за регионални развој²⁸, док су мере - акти Владе за спровођење политике регионалног развоја. Законом о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине²⁹ детерминишу се надлежности Аутономне Покрајине Војводине и уређују друга питања од значаја за положај АП Војводине, укључујући надлежности и друга питања у области подстицаја и мера за привредни развој. Влада АП Војводине утврдила је и покренула је пројекте који се односе на решавање проблема незапослености на територији АП Војводине. Законом о локалној самоуправи³⁰ прописане су надлежности општине у члану 20. Чланом 24. став 1. Закона о локалној самоуправи утврђено је да град врши надлежности општине, као и друге надлежности и послове државне управе, који су му законом поверени.³¹ Законом о финансирању локалне самоуправе³² уређује се обезбеђивање средстава општинама, градовима и граду Београду (јединице локалне самоуправе) за обављање изворних и поверених послова. Закон о банкама³³ у члану 5. став 2. утврђено је да се нико осим банке не може бавити, између осталог, давањем кредита, осим ако је за то овлашћен законом (као што је, на основу Закона о Фонду за развој Републике Србије³⁴ Фонд за развој Републике Србије овлашћен да обавља послове који се односе на одобравање кредита, ради остваривања својих циљева), а у члану 136. предвиђено је кривично дело за неовлашћено давање кредита. Законом о јавном дугу у члану 34. став 3. прописано је да локалне власти (где спадају и

²⁴ Дукић-Мијатовић М. (2011) Утицај актуелне легислативе и праксе пословних банака на развој домаћег хипотекарног и финансијског тржишта, Зборник Правног факултета Универзитета у Крагујевцу VII Мајско саветовање „ XXI Век-Век услуга и услужног права, стр.251-272

²⁵ www.parlament.rs, приступ 18.07.2014 у 13x

²⁶ Уредба о правилима за доделу државне помоћи /"Сл. гласник РС", бр. 13/2010, 100/2011, 91/2012, 37/2013 и 97/2013/

²⁷ Закон о регионалном развоју /"Сл. гласник РС", бр. 51/2009 и 30/2010/

²⁸ Дукић Мијатовић М., Голић Д. (2013) Институционализација јавно-приватних партнерстава у вршењу локалних јавних служби, Правна ријеч, часопис за правну теорију и праксу, бр.36, стр.461-472

²⁹ Закон о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине /"Сл. гласник РС", бр. 99/2009 и 67/2012 - одлука УС /

³⁰ Закон о локалној самоуправи /"Сл. гласник РС", бр. 129/2007, 83/2014/

³¹ Дукић-Мијатовић М, Мирковић П. (2012) Улога и значај муниципалних обвезница као начин финансирања локалне самоуправе, Правна ријеч, часопис за правну теорију и праксу, бр. 32, стр.693-709.

³² Закон о финансирању локалне самоуправе /"Сл. гласник РС", бр. 62/2006, 47/2011, 93/2012 и 99/2013/

³³ Закон о банкама /"Сл. гласник РС", бр. 107/2005 и 91/2010/

³⁴ Закон о Фонду за развој Републике Србије /"Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010 и 119/2012/

члану 34. став 3. прописано је да локалне власти (где спадају и јединице локалне самоуправе) не могу давати гаранције. Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености³⁵ утврђене су субвенције за запошљавање.³⁶ Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености у члану 51. предвиђа подршку samozapošljavanju. Уредбом о подстицању запошљавања³⁷, прописани су услови и начин остваривања права послодавца из приватног сектора на субвенционисање одређеног дела обрачунатог пореза на зараде и доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, ради подстицања запошљавања. Законом о страним улагањима³⁸ предвиђени су подстицаји за стране улагаче. Чл. 14, 15. и 16. предвиђени су слобода извоза, пореске и царинске олакшице и царинска ослобођења. Закон о спољнотрговинском пословању предвиђа оснивање Агенције за страна улагања и промоцију извоза (СИЕПА), што је учињено Одлуком Владе о оснивању Агенције за страна улагања и промоцију извоза³⁹, док је по Уредби о условима и привлачењу директних инвестиција СИЕПИ намењена другачија улога у привлачењу инвестиција.⁴⁰ Уредбом, која уређује услови и начине привлачења директних инвестиција на територију Републике Србије⁴¹, у складу са прописима којима се уређују правила за доделу регионалне државне помоћи, критеријуми за доделу средстава, динамика исплате додељених средстава, као и друга питања од значаја за повећање конкурентности привреде Републике Србије кроз прилив директних инвестиција које имају повољан утицај на отварање нових радних места, пренос нових знања и технологија, равномеран регионални развој Републике Србије, као и привлачење инвестиција у туризам, креира се бољи инвестициони амбијент, те стога оцењујемо веома значајним и позитивним доношење овог правног акта.⁴²

³⁵ Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености /"Сл. гласник РС", бр. 36/2009 и 88/2010/

³⁶ Субвенције за запошљавање су средства која послодавац може да оствари за запошљавање незапослених, и то: на новоотвореним радним местима; на упражњеним радним местима, ако се ради о лицима која припадају категорији теже запошљивих лица, у складу са овим законом и Националним акционим планом запошљавања и у другом случају утврђеном Националним акционим планом запошљавања. Међусобна права и обавезе Националне службе и корисника субвенције уређују се уговором.

³⁷ Уредба о подстицању запошљавања /"Сл. гласник РС", бр. 32/2011 и 34/2011/

³⁸ Закон о страним улагањима /"Сл. лист СРЈ", бр. 3/2002 и 5/2003 и "Сл. лист СЦГ", бр. 1/2003 - Уставна повеља/

³⁹ Одлука Владе о оснивању Агенције за страна улагања и промоцију извоза /"Сл. гласник РС", бр. 107/2009 и 15/2010/

⁴⁰ Уредба о условима и привлачењу директних инвестиција /Сл. гласник РС", бр. 55/2014 и 65/2014/

⁴¹ Види више Дукић-Мијатовић, М., Веселиновић, Ј., Утицај система субвенција и подстицаја на стварање бољег инвестиционог амбијента у републици Србији, Право теорија и пракса, бр. 1/2015, стр.1-14

⁴² Директне инвестиције су нова улагања у материјална и нематеријална средства, односно основна средства привредног друштва у производном сектору или сектору услуга које могу бити предмет међународне трговине или стратешке пројекте из области туризма, осим у секторима који су изузети овом уредбом, а којима се обезбеђује отварање нових радних места, и то у случају: започињања обављања нове пословне делатности, проширења постојеће делатности, диверсификације постојећег производног програма у нове производе, који нису до сада били

Закључак

Додела државних подстицаја у Европској унији и њеним државама чланицама саставни је део политике заштите тржишне конкуренције као темеља функционисања унутрашњег тржишта, а с обзиром на могућност утицаја на равнотежу тржишне утакмице у оквиру заједничког европског захтевају надзор и контролу на наднационалном нивоу.

Транспарентност поступка и доделе државних подстицаја од изразитог је значаја, јер се тиме промовише склад, смањује тржишна несигурност те се предузетницима омогућава увид и контрола законитости подстицаја додељених конкурентима чиме се додатно осигурава равноправност међу привредним субјектима на унутрашњем тржишту Европске уније.

Конкурентна тржишта доносе ефикасне резултате у смислу цена, излазних вредности и искориштености ресурса, док се у случају тржишних недостатака интервенцијама државе може унапредити функционисање тржишта, чиме се доприноси паметном, одрживом и укључивом расту што је посебно важно у привредном контексту.

Адекватан правни оквир важан је у динамичним привредним кретањима па је Европска комисија покренула модернизацију поступка доделе државних подстицаја, у сврху јачања унутаршег тржишта.

Модернизован и транспарентан састав поступка доделе државних подстицаја олакшава националним и регионалним телима власти спровођењу закона на начин да повећава свест о додељеним подстицајима на различитим нивоима и самим тим осигурава бољу контролу и праћење на националном и локалном нивоу.

Током приступних преговора с Европском унијом Република Хрватска прошла је дуготрајан процес уједначавања правила о државним подстицајима с правном тековином Европске уније, али и накнадну реформу након стицања пуноправног чланства у Евурупској унији.

У складу с чланством у Европској унији и спровођењем политике државних подстицаја Европске уније у Републици Хрватској су се догодиле промене у досадашњој структури државних подстицаја кроз повећање удела хоризонталних и смањење секторских државних подстицаја.

Сличан процес очекује и Републику Србију. Тренутна привредна ситуација захтева усмереност фискалном прилагођавању и спровођењу структурних реформи и држава чланица, али и Републике Србије као земље у претприступној фази чиме ће се омогућити даље јачање привреде и конкурентности на унутрашњем тржишту Европске уније, али и изван њега.

Литература:

1. Butorac Malnar, Vlatka, Pecotić Kaufman, Jasminka, Petrović, Siniša (2013), *Pravo tržišnog natjecanja*, Zagreb
2. Butorac Malnar, Vlatka, Petrović, Siniša (2010). „Novo pravno uređenje tržišnog natjecanja“, *Zbornik susreta pravnika Opatija*, str. 101-143.
3. Gerard, Damien (2009). „EC Competition Law Enforcement at Grips with the Financial Crisis: Flexibility on the Means, Consistency in the Principles“, *Concurrences*, No. 1, str. 46-62
4. Gongeta, Sanja, Gongeta, Vedran (2015). „Državne potpore u Republici Hrvatskoj – pravna regulacija prije i nakon pristupanja Europskoj uniji“, *Zbornik sažetaka V. međunarodne konferencije Razvoj javne uprave*, Vukovar
5. Dukić-Mijatović M(2010) Osvrt na fluktuacije na domaćem tržištu novca i kapitala u svjetlu aktualnih zakonskih propisa, *Pravo i privreda*, br. 4-6, str. 421-435 .
6. Dukić-Mijatović M(2012) Centralna banka i razvoj finansijskog tržišta, *Pravni život*, br. 11, tom 3, str. 627- 641.
7. Dukić-Mijatović M(2011) Korporativno upravljanje i kompanijsko pravo Republike Srbije, *Pravo - teorija i praksa*, br. 1-2, str. 15-23
8. Dukić-Mijatović M.(2011) Uticaj aktualne legislative i prakse poslovnih banaka na razvoj domaćeg hipotekarnog i finansijskog tržišta, *Zbornik Pravnog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu VII Majsko savetovanje „ XXI Vek-Vek usluga i uslužnog prava*, str.251-272
9. Dukić Mijatović M., Golić D.(2013) Institucionalizacija javno-privatnih partnerstava u vršenju lokalnih javnih službi, *Pravna riječ, časopis za pravnu teoriju i praksu*, br.36, str.461-472
10. Dukić-Mijatović M, Mirković P.(2012) Uloga i značaj municipalnih obveznica kao način finansiranja lokalne samouprave, *Pravna riječ, časopis za pravnu teoriju i praksu*, br. 32, str.693-709.
11. Dukić-Mijatović , M., Veselinović, J., Uticaj sistema subvencija i podsticaja na stvaranje boljeg investicionog ambijenta u republici Srbiji, *Pravo teorija i praksa*, br. 1/2015, str.1-14
12. Zakon o regionalnom razvoju /"Sl. glasnik RS", br. 51/2009 i 30/2010/
13. Zakon o utvrđivanju nadležnosti Autonomne Pokrajine Vojvodine /"Sl. glasnik RS", br. 99/2009 i 67/2012 - odluka US /
14. Zakon o lokalnoj samoupravi /"Sl. glasnik RS", br. 129/2007, 83/2014/
15. Zakon o finansiranju lokalne samouprave /"Sl. glasnik RS", br. 62/2006, 47/2011, 93/2012 i 99/2013/
16. Zakon o bankama/"Sl. glasnik RS", br. 107/2005 i 91/2010/
17. Zakon o stranim ulaganjima /"Sl. list SRJ", br. 3/2002 i 5/2003 i "Sl. list SCG", br. 1/2003 - Ustavna povelja/
18. Zakon o Fondu za razvoj Republike Srbije /"Sl. glasnik RS", br. 36/2009, 88/2010 i 119/2012/
19. Zakon o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti /"Sl. glasnik RS", br. 36/2009 i 88/2010/
20. Zakon o državnim potporama Narodne Novine, br. 47/14
21. Zakon o državnim potporama Narodne novine, br. 72/13. i 141/13
22. Zakon o državnim potporama Narodne novine, br. 47/2003, 60/2004, 140/2005 i 49/2011
23. Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja Narodne novine, br. 79/2009 i 80/2013
24. Jakovljević Tatjana (2012) „State Aid to Public Service Broadcasting in Croatia – Or the Way We Are“, *European State Aid Law* No. 3, str. 573-584.

25. Liszt Marijana (2004) „Državne potpore u Europskoj zajednici“, *Uvod u Europsku uniju* (ur.Ljerka Mintas-Hodak), Zagreb, str. 177-193.
26. Liszt Marijana (2004) „Pravno uređenje državnih potpora u RH“, *Pravo u gospodarstvu*, str. 260- 291.
27. Odluka Vlade o osnivanju Agencije za strana ulaganja i promociju izvoza /"Sl. glasnik RS", br. 107/2009 i 15/2010/
28. Petrović, Siniša, Liszt Marijana (2011). „Kriteriji za dodjelu dopuštenih državnih potpora“, *Financiranje, upravljanje i restrukturiranje trgovačkih društava u doba recesije*, Rijeka, str.27-68.
29. Rules applicable to State Aid, Luxembourg, Office for Official Publications of the European Union, 2014
31. Sanchez-Graells, Albert, Public Procurement: A 2014 Updated Overview of EU and National Case Law (March 31, 2014). Forthcoming 2nd edn at e-Competitions (2014) (1st edn: e-Competitions: National Competition Laws Bulletin, No. 40647, December 8, 2011). dostupno na: SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1968371>
32. Smjernice o regionalnim potporama 2014.-2020. Službeni list Europske unije C 209, 23.7.2013.
33. Spevec, Olgica(2012.) „Reforma i modernizacija politike državnih potpora u EU i posljedice za Hrvatsku“, *Računovodstvo i financije*, str. 108-113.
34. Spevec, Olgica (2010). „Državne potpore u uvjetima skorom članstva u EU“, *Računovodstvo i financije*, str. 103-109.
35. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Evropske zajednice i njenih država članica Narodne Novine, Međunarodni ugovori, broj 14/01
36. Uredba Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. lipnja 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora (Službeni list Europske unije L 187, 26.6.2014.)
37. Uredba Komisije (EU) br. 1407/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora u funkcioniranju Europske unije na de minimis potpore Službeni list Europske unije L 352, 24.12.2013.)
38. Smjernice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje nefinancijskih poduzetnika u teškoćama (2014/C 249/01)
39. Ustav Republike Hrvatske Narodne Novine br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.
40. Uredba o pravilima za dodelu državne pomoći /"Sl. glasnik RS", br. 13/2010, 100/2011, 91/2012, 37/2013 i 97/2013/
41. Uredba o podsticanju zapošljavanja /"Sl. glasnik RS", br. 32/2011 i 34/2011/
42. Uredba o uslovima i privlačenju direktnih investicija /Sl. glasnik RS", br. 55/2014 i 65/2014/

Интернет извори:

1. <http://www.aztn.hr/drzavne-potpore/> (15.03.2015)
2. <http://www.aztn.hr/pocetna/100/faq/> (15.03.2015.)
3. http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hr/FTU_3.2.1.pdf (20.03.2015.)
4. <http://www.parlament.rs> (18.07.2014)
5. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52014DC0114> (20.03.2015.)
6. http://www.bizimpact.hr/download/documents/read/zastita-trzisnog-natjecanja-i-drzavne-potpore_6 (20.03.2015.)
7. http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/compilation/index_en.html

MODERNIZATION OF STATE AID POLICY IN THE EUROPEAN UNION

Summary: Measures in the form of State aid economic operators allow countries indirect participation in the economy. In this way provides a more favorable position certain undertakings in relation to competitors that could affect the balance of competition. The European Union is based on the common market and the supervision and control of state needs at the supranational level and more than necessary. The paper presents the modernization of the legal regulation of state aid in the European Union with a special presentation of change of the regulatory framework of state aid in the Republic of Croatia of commitments acquired by signing the Stabilization and Association Agreement until the full Croatian membership in the European Union and actual legislation in the area of state aid policy in the Republic of Serbia.

Key words: state aid, the European Commission, surveillance, Member States